

Ύαχ αὐτή ἡ δομὴ!

Ἀπὸ τὴ Μεγάλῃ πλατεία καὶ μετὰ, μοῦ ἔδινε ὅλα τὰ νέα βιβλία του κι ὅταν γι-
 νήκαμε πιὸ πολὺ φίλοι, σιγά σιγά κι ἓνα ἓνα, μοῦ χάριζε καὶ τὰ παλαιότερά του.

Τὰ ρουφουσα ὅλα. Μοῦ ταίριαζε μέσα μου αὐτός ὁ “παραμυθᾶς”, μὲ ἀφιό-
 νιζε ἡ γραφή του.

Ἐνα βράδῳ, μετὰ ἀπὸ μιὰ ἐκδήλωση στὴν «Τέχνη» τῆς Στρατηγῶν Καλλά-
 ρη κι ἀνάμεσα στὰ κεφτεδάκια καὶ τὰ τυράκια μὲ τίς ὀδοντογλυφίδες, τοῦ εἶπα
 ὅτι ξενύχτησα διαβάζοντας τὴν Πλατεία του καὶ τώρα τί νὰ κάνω· «Νὰ τὸ δια-
 βάσεις ἀπ’ τὴν ἀρχή», μοῦ ἀπάντησε καὶ γελάσαμε μαζί.

Τοῦ ἔγραφα συνήθως καὶ αὐτὸ τοῦ ἄρεζε πολὺ —καὶ σέ ποιὸν δέν ἀρέσει;—,
 εἶχε ἤδη πέσει αὐτὴ ἡ βουβαμάρα ἀνάμεσα στοὺς λογοτέχνες, ἐκτὸς φωτεινῶν
 ἐξαιρέσεων, πού σήμερα ἔχει πάρει τρομαχτικὲς διαστάσεις, σάν νὰ σοῦ λέει ὁ
 ἄλλος, ἔβγαλες ἓνα βιβλίο ἐσύ, ἔ, καὶ τί φταίω ἐγώ. Πάει δηλαδὴ κι αὐτὴ ἡ
 ὠραία συνήθεια τῆς γραπτῆς ἀνταπόκρισης, ἓνας τρόπος νὰ ἐκφράσεις τὴ χαρά
 σου καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη σου ἀπέναντι στὸν συγγραφέα πού σέ τίμησε· τώρα,
 τὸ πολὺ πολὺ μ’ ἓνα τηλεφώνημα ξοφλάει ὁ ἄλλος καὶ “verba volent”.

Πρώτῃ φορὰ ἦρθε στὸ σπίτι μας στίς 28 Ἰανουαρίου τοῦ 1995, προσκαλε-
 σμένος μὲ ἄλλους συγγραφεῖς, ὅλοι φίλοι τοῦ μακαρίτη ποιητῆ Ἀνέστη Εὐαγγέ-
 λου — κατὰ κάποιον τρόπο καὶ δικοί μου: Πρόδρομος Μάρκογλου, Μάρκος
 Μέσκος, Μυρτώ Ἀναγνωστοπούλου, Πάνος Πίστας, καὶ βεβαίως ἡ Ντίνα, γυ-
 ναίκα τοῦ Εὐαγγέλου, καθὼς καὶ ἡ Φανή Καζαντζῆ, γυναίκα τοῦ Τόλη, τοῦ ἤδη
 ἐκλιπόντος ἀπὸ τὸ 1991.

Ἡ πρόθεσή μου γι’ αὐτὴ τὴ συνάντηση στὸ σπίτι μου ἦταν νὰ τοὺς δια-
 βᾶσω τὸ “χρονικό” μου: «Τρεῖς ἐπισκέψεις στὸν Ἀνέστη Εὐαγγέλου», προτοῦ

Ὁ Νίκος Μπακόλας
 (δεξιὰ) μὲ τὴ
 Μαρία Κέντρου-
 Ἀγαθοπούλου, τὸν
 Παναγιώτη Πίστα
 καὶ τὴ Φανή Καζαντ-
 σὸ σπίτι
 τῆς Ἀγαθοπούλου,
 28.1.1995

δημοσιευτεί στο περιοδικό *Έντευκτήριο*: έτσι, θά μνημονεύαμε τόν φίλο ποιητή καί θά πίναμε ένα ποτήρι κρασί — ἐμεῖς οἱ ζωντανοί.

Οὕτω καί ἐγένετο.

Κάποτε μοῦ εἶχε πει ὁ Μπακόλας: «Όταν τελειώνω ένα νέο βιβλίο μου, τό δίνω νά τό διαβάσουν δύο ἄνθρωποι, πού ὁ ένας εἶναι συγγραφέας κι ὁ ἄλλος ἐπαρκῆς ἀναγνώστης, φίλοι μου ἐννοεῖται, νά μοῦ ποῦν τή γνώμη τους μέ εὐλικρίνεια καί αὐστηρότητα, τή γνώμη πού καί τῶν δυονῶν τήν ἐκτιμῶ καί τήν ὑπολογίζω».

Ἔτσι, ὅταν τελείωσα τό ἀφήγημά μου *Συνοικισμός Σιδηροδρομικῶν*, σκέφτηκα νά τό δώσω στόν Νίκο, νά τό διαβάσει — ἐμπιστεύομουν τήν ἐμπειρηματιά του, οὔτε λόγος, ὅσο γιά τόν ἐπαρκῆ ἀναγνώστη, τόν εἶχα κιόλας στό τσεπάκι μου.

Μιά μέρα λοιπόν τοῦ τηλεφώνησα: «Νίκο, ἔκανα αὐτό καί θά ἤθελα, ὅσο κι ἂν σοῦ κάνει κόπο, νά τό διαβάσεις καί νά μοῦ πεις».

«Εὐχαρίστως», μοῦ εἶπε μ' ἐκείνη τήν ἀπλή, ζεστή φωνή του.

«Θά ἤθελες νά ῥθεις στό στίτι νά τά ποῦμε;» τόν ρώτησα.

«Εὐχαρίστως» εἶπε πάλι. Κλείσαμε τή μέρα καί τήν ὥρα — χαρά ἐγώ!

Κάθησε στή μιά γωνία τοῦ καναπέ, ὅπως καί τήν πρώτη φορά, σ' ἐκείνη ἀκριβῶς τή θέση ὅπου, ἄλλοτε, καθόταν πάντα ὁ ποιητής Γιώργος Θέμελης.

Μέ τόν ἄντρα μου τόν Ἡλία εἶχανε γεννηθεῖ τήν ἴδια χρονιά. Πιάσανε λοιπόν τήν πάρλα γιά τά παλιά, γιά τό στρατιωτικό τους, γιά τόν πόλεμο, τήν κατοχή, τήν πολιτική, τούς πολιτικούς καί δέν συμμαζεύεται, μᾶς μίλησε καί γιά τό Κρατικό Θέατρο Βορείου Ἑλλάδος, ὅπου, ἐπί τῆς διευθύνσεώς του εἶχε κάνει τζίτζι τά οικονομικά του κι εἶχε εἰσπράξει τά θερμότερα συγχαρητήρια τῆς τότε Ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ Ντόρας Μπακογιάννη· μᾶς τό ἔλεγε αὐτό μέ καμάρι, ὅμως μακριά ἀπό ἔπαρση πού ἄλλωστε δέν τοῦ ταίριαζε, δέν τήν εἶχε.

Τό ποτήρι τῆς πορτοκαλάδας σειόταν στό τρεμάμενο χέρι του, ἔλεγα τώρα θά χυθεῖ ἀπάνω του, θά περιχυθεῖ, ἀλλά τά πῆγε μιά χαρά ὡς τό τέλος — μέ τήν πίτα πού ἔφτιαξα γιά χάψη του οὐδέν πρόβλημα, καθότι σταθερό εἶδος βρώσης.

Τόν ἔβλεπα καί τόν ἄκουγα ἔτσι μόνο του πρώτη φορά: μέσα στό ἴδιο μου τό στίτι ἔμοιαζε νά ἔναι ὁ συγγενής μας πού εἶχε ἔρθει ἀπ' τά παλιά νά μᾶς δεῖ.

Τά λέγαμε λοιπόν τοῦ καλοῦ καιροῦ, χαϊρόμασταν τά λόγια μας, τήν ἀνταλλαγῆ ἀφηγήσεων — ἡ λογοτεχνία, σάν νά ἔταν «μιά ἱστορία γιά ἀγρίους», δέν ἔβρισκε τόπο νά χυθεῖ ἀνάμεσα στήν οικεία, ἀνθρώπινη ἐπαφή μας. Αὐτήν τήν ἀνεση, τήν ἐλευθερία, τήν φιλικότητα, αὐτήν τήν ἀπλότητα σοῦ ἔδινε ὁ ἀσπρομάλλης συγγραφέας.

Φεύγοντας, πῆρε ὑπό μάλης τό ἀφήγημά μου.

Δέν πέρασε πολὺς καιρός καί μοῦ τηλεφώνησε.

Ἡ ἀπάντησή του ἦταν θετικότερη, ἐνθουσιώδης ὡς πρός τό περιεχόμενο ἀλλά, «ἡ δομή, βρέ παιδί μου, πρόσεξε τήν, ξαναγράψτο ἐν ἀνάγκη, θά μοῦ πεις ἐγώ τί κάνω, μιά μπρός, μιά πίσω, πρόσεξε λοιπόν τή δομή», μοῦ εἶπε.

Κατέγραφα πυρετωδῶς σ' ένα μπλοκάκι ὅσα μοῦ ἔλεγε ἀπ' τό σύρμα καί ... «ναί, θ' ἀρέσει πολὺ, ἔχει συγάνηση, χιούμορ, ζωντάνια, προφορικότητα, ἔχει τήν ἱστορία του, ἀλλά ἡ δομή του μέ προβληματίζει, πρόσεξε τήν», ἐπανελάβε.

Μέ ζῶσαν τά φίδια. Τό ἔπιασα ἀπ' τήν ἀρχή τό πράμα, τό τακτοποιήσα,

δῆθεν, ἀλλιῶς, τώρα ἄραγες θά ἦταν ἱκανοποιημένος ὁ Νίκος; σκεπτόμουν, γιατί, γιά τή “δομή” στό πεζό, πού νά πάρει, πρέπει νά ᾿σαι ἔμπειρος, ἱκανός, μπασιμένος, νά ποῦμε, ἀλλιῶς... Τί νογοῦσα ἐγώ ἀπό τέτοιες γραφές; Σαράντα χρόνια ξενύχτια στήν ποίηση μαθές.

«Πῶς θά γίνει νά μοῦ τό ἐπιστρέψεις;» τόν ρώτησα. «Θα στό φέρω ἐγώ στό σπίτι σου» εἶπε αὐθόρμητα.

Ἦρθε πράγματι, κάθισε πάλι στήν ἴδια γωνία τοῦ καναπέ, πιάσαμε τίς τούρκικες λέξεις τοῦ ἀφηγήματός μου, ὅσες δέν ἤξερε τοῦ τίς μεταφράζαμε ὁ Ἥλιος κι ἐγώ, πιάσαμε καί τίς ἀρσιζικες ἐκφράσεις, τίς τούρκικες βρισιές ἐκτός κειμένου, γελοῦσαμε στά γεμάτα καί οἱ τρεῖς καί «νέ ντεμέκ» τί θά πεῖ; τί θά πεῖ, θά πεῖ, τό εἶχαμε κάφει.

Ὅταν σηκώθηκε νά φύγει αὐτός ὁ “συγγενής” μας, μέ τό χαμόγελο ἀκόμα στά χεῖλη του, εὐχαριστημένος κι ἐκεῖνος, εὐχαριστημένοι κι ἐμεῖς, ἔνωθα ὅτι ἦταν μιά λαμπρή συνάντηση κι αὐτή, γεμάτη αὐθορμησιά καί γέλιο, μά τό κυριότερο, μιά δική μου χαρά πού τήν εἶχα εἰσπράξει, γιά τό ἀφήγημά μου, ἀπό ἕναν Νίκο Μπακόλα, πού, ἔ, δέν ἦταν αὐτό μικρό πράγμα!

Ὅταν τό 1998 βγήκε ὁ *Συνοικισμός Σιδηροδρομικῶν* σέ βιβλίο καί τό διάβασε, «τώρα εἶναι πιό τακτοποιημένο», μοῦ εἶπε.

«Ἐννοεῖς τή “δομή”»;» τόν ρώτησα, καί γελάσαμε πάλι.